

Chybíme si

Zrovna jsem s kolegyní řešil pracovní záležitosti, když mi zavibroval telefon. Mrknul jsem na displej – hm, jiný kolega. Asi může počkat... ne, radši to zvednu. Dozvěděl jsem se, že měl včera autohavárii. Když jsem empaticky zareagoval, dostal jsem ještě důležitější zprávu: „Víš, mně došlo, že potřebuju přítele. Ne profíka. My se bavíme furt jen pracovně, chci to změnit. Chybíš mi.“ Ztratil jsem řeč. Můj dlouholetý přítel mne vykolejil. Probudil ve mně stesk po mužském přátelství.

Aby taky ne, když jsem byl uprostřed čtení knihy Mužský kód. Souhra náhod? Spíš zvýšená citlivost na téma. Díky za ni. Najednou se mi začaly vybavovat jiné telefonáty, které jsem se svými mužskými přáteli v posledních dnech měl a které jsem možná promrhal...

Můj americký kolega Garfield napsal knihu o intimních vztazích mužů. Zvláštní slovní spojení... Evokuje sexuální fantazie a naráží na všechny možné genderové stereotypy. Naše mysl se mu vzpírá. A právě o to autorovi jde - pootočít naším myšlením a připustit, že i muži mezi sebou mohou zažívat autentickou blízkost. A víc než to, že z ní mohou profitovat.

Jenže blízkost není možná bez citů. Zpravidla se odtud odvíjí košaté úvahy o vztazích mužů a žen. (Ach, téma tak známé z vlastní partnerské zkušenosti i ze stránek magazínů, spíš těch ženských než mužských...) Ale co když tento předpoklad platí i pro vztahy mezi muži? Obejdou se ve svých vzájemných vztazích bez emocí? Garfield skálopevně tvrdí, že ne a učí muže citové intimity.

City totiž vytvářejí přátelské, rozuměj intimní vztahy. Bez citů se muži spíš spolčí než spřátelí. Účelové vazby jsou jistě užitečné: když mi soused dohlédne na dům během dovolené a já mu to pak jindy oplatím, není to k zahzení. A není to ani k zatracení. Protože takzvané přátelské služby mohou dát příležitost pro osobní setkání. Nemusí jít jen o sousedskou výpomoc. Například outdoorové akce, které muži vyhledávají, jsou z tohoto hlediska pokusem něco společně prožít, emočně sdílet a spřátelit se.

Muži své vnitřní světy sdílejí sporadicky. Porušili by totiž nepsaná pravidla, jak se mají chovat. Garfield tato pravidla shrnuje pod pojem mužský kód. Luští ho a pak i záměrně porušuje v takzvaných laboratořích přátelství. Jedná se vlastně o mužské skupiny, které jdou přímo k věci, tedy k emocím. Vedoucími či spíše průvodci jsou terapeuti, ovšem hlavní slovo mají jejich účastníci. Co si vyzkoušejí v laboratorních podmínkách, to pak přenášejí do svých životů a vztahů. A prospívají nejen sobě a svým mužským přátelstvím, ale i svým dětem, partnerkám, rodinám a komunitám.

Autorův postup je tedy novátorský v tom, že kombinuje individuální a sociokulturní (genderovou) perspektivu. Lidský příběh zde má (jak se dá od psychiatra a psychoterapeuta

očekávat) přednost. Hluboké city, často navazující na někdejší zranění, mají v knize a na skupinách velký prostor. Genderový výklad je spíš rámuje a ukotvuje v sociální realitě.

Jako terapeut a společenský komentátor je Garfield tolerantní, chápající a partnerský. Sám se ochotně otevírá a tak nenuceně předává dovednost sebeodhalení dalším mužům. Nicméně mentorskou polohu si neodpustí: zevrubně, systematicky a až schematicky popisuje různé vývojové fáze mužského přátelství, dává rady a doporučení a sem tam i lehce káže. Tato vrstva knihy někoho roztrpčí, ale většinu nejspíše potěší – vždyť srovnatelný manuál u nás dosud nebyl k dispozici.

Nabízí se otázka, zda může kniha z odlišného kulturního prostředí promluvit k českému čtenáři a oslovit ho. Mne osobně anglofonní realie občas sice rušily, ale také i inspirovaly, například jsem si hledal české analogie k příběhům z americké historie. Především jsem ale opakovaně žasl nad tím, jak je mužský kód univerzální. Američtí i čeští muži jsou obdobně machističtí, homofobní, sexističtí, zbednění... Ale, pokud se z moci kódu vymaní, jsou i podobně citoví, citliví, podpůrní a učenliví.

Přiznávám, když knihu jsem četl a redigoval, neubráníl jsem se srovnávání (které má velmi blízko k hodnocení, v oboru psychoterapie jinak zapovězenému). Ale jen málokdy mne zavedlo do pasti konkurence. Mnohem častěji jsem s autorem vedl vnitřní konverzace. Ve své fantazii jsem ho i zval do Čech a užíval si s ním profesionálně přátelský rozhovor, někdy s ním souhlasil, jindy polemizoval a především sdílel zkušenosti z mužských skupin, které s přáteli a kolegy i u nás dvacet let vedeme.

Určitě bych Robertovi (protože bychom podle amerického zvyku a, vem to čert, i podle mužského kódu přešli na oslovování křestními jmény) poděkoval. Za poctivý sběr příběhů i vědeckého materiálu, za přesvědčivou obhajobu mužského přátelství, za výstižné pojmy a metafory, za syntézu psychologického a genderového hlediska a navrch i za osobitý styl.

Poděkování si ovšem zaslouží nejen autor, ale i jeho český vydavatel. Protože po publikacích jako *Knihy o mužství*, *Mužství a Výchova kluků* (Steve Biddulph), *Chybějící otec, chybující syn* (Corneau Guy) nebo *Muži nepláčou* (Beate Wagner, Constance Löffler a Manfred Wolfersdorf) přináší další kvalitní příspěvek k reflexi mužské identity, tentokrát zaměřený na její niterný – citový rozměr.

Tak nějak se mi sem vloudil americký patos... Jenže co je patetické, je vždy emotivní. Což se do předmluvy k této knize jistě hodí. Zároveň to nechci natahovat. Radši zavolám nějakému příteli.

Martin Jára, Liga otevřených mužů